2

I.III.8

A digital facsimile of Walters Ms. W.182, Prayer book

Published by: The Walters Art Museum
600 N. Charles Street Baltimore, MD 21201
http://www.thewalters.org/

Released under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported license
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/legalcode
Published 2013

This document is a digital facsimile of a manuscript belonging to the Walters Art Museum, in Baltimore, Maryland, in the United States. It is one of a number of manuscripts that have been digitized as part of a project generously funded by the National Endowment for the Humanities, and by an anonymous donor to the Walters Art Museum. More details about the manuscripts at the Walters can be found by visiting The Walters Art Museum's website www.thewalters.org. For further information about this book, and online resources for Walters manuscripts, please contact us through the Walters Website by email, and ask for your message to be directed to the Department of Manuscripts.

Shelf mark	Walters Art Museum Ms. W.182
Descriptive Title	Prayer book
Text title	Prayer book
Abstract	This pocket-size prayer book was written in Dutch on fine parchment ca. 1470. The calendar is for the use of Utrecht, which helps localize its original ownership. It is notable for its thirteen full-page illuminations and seven small miniatures for the suffrages, by artists close to the Utrecht school. This manuscript has been grouped with many related works, including Brussels, Bibliothèque Royale 10761, Oxford, Bodleian Library Ms. Douce 30, Utrecht, Aartsbisshoppelijk Museum Ms. 20, the so-called Harberton-Wodhull Hours, private collection, The Hague, Koninklijke Bibliotheek Ms. 131 G8, and Ms. 76 F31.
Date	Third quarter of the 15th century (ca. 1470) CE
Origin	Utrecht, Netherlands
Form	Book
Genre	Devotional
Language	The primary language in this manuscript is Dutch; Flemish. The secondary languages of this manuscript are German, Middle High (ca.1050-1500), Latin.
Support material	Parchment Very thin parchment; folios for illuminations more finely finished, light cream, well surfaced on both sides
Extent	Foliation: i+119+i Foliation in pencil, bottom right corners, rectos; numbered 1-116, with fols. 46, 56, 105 each occurring twice; * indicates the second page in repeated foliation
Collation	Formula: 1(8,-1), 2(8), 3(10,-5), 4(2), 5(12,-3,-8), 6(14,-6,-10,-14), 7(8), 8(12,-10), 9(8,-6), 10(10,-7,-10), 11(10,-10), 12(8), 13(6), 14(10), 15(6,-6) Catchwords: None Signatures: None

Comments: Quires begin on fols. 1(1), 8(2), 16(3), 25(4), 27(5), 37(6), 47(7), 55(8), 65(9), 72(10), 80(11), 89(12), 97(13), 103(14), 112(15); most miniatures pasted into quires, though 2 form part of quire structure

Dimensions 8.3 cm wide by 11.2 cm high

Written surface 4.0 cm wide by 4.5 cm high

Layout Columns: 1
Ruled lines: 12
Ruled in brown ink; layout does not apply to calendar: 7.8 cm x 4.2 cm (written surface), 1 column, 32 lines

Contents *fols. 1r - 116v:*

Title: Prayer book
Hand note: Hybrida; different hand and script fols. 110v-113v; see part for details
Decoration note: Thirteen full-page miniatures inserted as singletons, each with foliate margins on three sides and facing opening pages of text with matching foliate margins; incipits have large initials with many colors against gold and rose grounds (5 to 7 lines); birds, hybrid animals, and nude figures interspersed in foliage; seven small suffrage miniatures (8 lines); smaller initials in gold against rose grounds (3 lines) marking secondary text divisions; versals in alternating gold and blue (1 line); rubrics and major feast days in red; text in dark brown ink

fols. 1r - 6v:

Title: Calendar
Incipit: Januarius
Contents: Calendar for use of Utrecht; half-full, graded in red and dark brown; notable saints: Thimon diakon (Apr. 19), Floris ridder (Apr. 30), Barbaren (July 8), Margriet (July 13), Jeroen (Aug. 17), Birgitta (Oct. 7), Loy biscop (Dec. 1)

fols. 7r - 19v:

Title: Short Hours of the Cross
Rubric: Die corte cruus ghetide, metten.

Incipit: O here du salste opdoen
Decoration note: Full-page miniature fol. 7v facing page of text with matching foliate margins with animals

fols. 20r - 24v:
Title: Seven orations of St. Gregory
Incipit: O here Ihesu Criste ick anbede
Decoration note: Full-page miniature fol. 20v facing page of text with matching foliate margins with animals

fols. 25r - 26v:
Title: Antiphon to the Holy Spirit
Rubric: Veni Sancte Spiritus. Antyffen.
Incipit: Com hillighe geest veroullet die herten
Decoration note: Full-page miniature fol. 25v facing page of text with matching foliate margins

fols. 27r - 29r:
Title: Prayer: On the Transfiguration
Incipit: O systu leue ihesu crist
Decoration note: Large decorated initial with foliate margin, fol. 27r

*fols. 29v - 46*v:*
Title: Prayers and hymns to the Virgin
Rubric: (fol. 29v) Desse naghescreven seven vroude heft (3 lines erased) dat hi se darmede solde eren, wente dit syn de vroude die Maria im heft inden hemelen. De les gerne alle dage op dattu (erasure) mit Marien mogest (erasure); (fol. 35r) Een ynnich gebet van onser leven vrouwen; (fol. 36v) Een schone gebet van onser lever vrouwen; (fol. 39r) Salve regina misericordie; (fol. 42r) O flos florum; (fol. 45r) Alma redemptoris mater; (fol. 46r) Recordare virgo mater; (fol. 46*r) Ave regina celorum
Incipit: (fol. 31r) Uer vrouwe di Maria du eddele vrucht...; (fol. 35r) Ghegruet systu iunckfrouwe der hemelen...; (fol. 38r) Ick bidde di uit frouwe Maria godes moeder...; (fol. 39r) Gegruet systu koningynne...; (fol. 42r) O du bloeme aller bloemen...; (fol. 45r) O Maria koniginne des ewigen trones...; (fol. 46r)

Ghedencke Maria, weerdige moeder...; (fol. 46*r) Weest gegroet koninginne der hemelen
Decoration note: Full-page miniatures facing page of text with matching foliate margins with animals, fols. 30v, 34v, 37v, 41v, 44v

fols. 47r - 66v:
Title: Suffrages
Rubric: Een ynnich gebet van sinte Anna.
Incipit: Ghegruet systu hillige vrouwe sunte Anna
Contents: Fols. 47r-51r: suffrages for Anne; fols. 51r-52v: a guardian angel; fols. 53r-v: Matthias; fols. 54v-56r: the Three Magi; fols. 56*v-58v: George; fols. 58v-62v: Jerome; fols. 63r-64v: Anthony; fols. 65r-v: Catherine; fols. 66r-v: Barbara
Decoration note: Full page miniatures, fols. 54v, 56*v facing page of text with matching foliate margins with animals; eight-line miniatures accompany text for each suffrage, fols. 47r, 51v, 53r, 59r, 63r, 65r, and 66r

fols. 67r - 74r:
Title: Prayer for the Dead
Rubric: Hier volgen vii gebeden vanden gulden zelen unde waer so daer staet daer machstu nomen alle cristen zelen. Este voer welike zelen du biddest de nome dar
Incipit: Here Ihesu Criste du die woldest
Decoration note: Full-page miniature, fol. 67v facing page of text with matching foliate margins

fols. 74v - 79v:
Title: Five prayers of St. Francis
Rubric: Dit sijn sunte Franciscus gebedekens. Pater noster ave Maria.
Incipit: O here vaderlike coninc hier
Contents: Rubric in Dutch and Latin, fol. 74v
Decoration note: Full-page miniature, fol. 75v facing page of text with matching foliate margins with animals

fols. 80r - 110r:
Title: Seven Penitential Psalms, litany, and collects
Rubric: (fol. 81r) Dit sijn die seuen psalmen; (fol. 98r) Die letanien.

Incipit: Here in dijnre verbolgenheit en straffe
Contents: Fols. 81r-98r: Seven Penitential Psalms; fols. 99r-105r: litanies; fols. 105v-110r: two collects
Decoration note: Full-page miniature, fol. 80v facing page of text with matching foliate margins

fols. 110v - 116v:
Title: Five questions about the Eucharist
Incipit: Eyn frag warümb man das heylig Sacrament empfaet
Contents: Fols. 110v-113v: text in German added in sixteenth century; fols. 114r-116v: blank, ruled
Hand note: Cursive bookhand text added by second hand in sixteenth century

Decoration

fol. 7v:
Title: Crucifixion
Form: Full-page miniature
Text: Short Hours of the Cross

fol. 20v:
Title: Mass of St. Gregory
Form: Full-page miniature
Text: Seven orations of St. Gregory

fol. 25v:
Title: Pentecost
Form: Full-page miniature
Text: Antiphon to the Holy Spirit

fol. 30v:
Title: Coronation of the Virgin by the Trinity
Form: Full-page miniature
Text: Prayers and hymns to the Virgin: Seven Joys of the Virgin

fol. 34v:
Title: Annunciation
Form: Full-page miniature
Text: Prayers and hymns to the Virgin: prayer to Mary

fol. 37v:
Title: Lactation of St. Bernard

Form: Full-page miniature
Text: Prayers and hymns to the Virgin: Obsecro te

fol. 41v:
Title: Presentation in the temple
Form: Full-page miniature
Text: Prayers and hymns to the Virgin: prayer to Mary

fol. 47r:
Title: St. Anne, the Virgin and Child
Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: St. Anne

fol. 51v:
Title: Angel
Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: guardian angel

fol. 53r:
Title: St. Matthias
Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: St. Matthias

fol. 54v:
Title: Adoration of the Magi
Form: Full-page miniature
Text: Suffrages: the Three Magi

*fol. 56*v*:
Title: St. George battling the dragon
Form: Full-page miniature
Text: Suffrages: St. George

fol. 59r:
Title: Penitence of St. Jerome
Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: St. Jerome

fol. 63r:
Title: St. Anthony Abbot
Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: St. Anthony Abbot

fol. 65r:
Title: St. Catherine of Alexandria

Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: St. Catherine of Alexandria

fol. 66r:
Title: St. Barbara
Form: Small miniature, 8 lines
Text: Suffrages: St. Barbara

fol. 67v:
Title: Office of the Dead
Form: Full-page miniature
Text: Prayer for the Dead

fol. 75v:
Title: Last Judgment
Form: Full-page miniature
Text: Prayers of St. Francis

fol. 80v:
Title: David praying
Form: Full-page miniature
Text: Seven Penitential Psalms

Binding

The binding is not original.

Rebound by Léon Gruel and Robert Engelmann, France, late nineteenth or early twentieth century, dark crimson velvet; fols. 1-6 and fols. 107-116 are affected by rust deposits made by two metal rivets from a lost kindle chain

Provenance

Made ca. 1470 for use in Utrecht, Netherlands; Utrecht saints in calendar

Gruel and Engelmann, Paris no. 96; bookplate on front pastedown

Henry Walters, Baltimore, 1905, bought from Gruel and Engelmann

Acquisition

Walters Art Museum, 1931, by Henry Walters' bequest

Bibliography

Byvanck, Alexander W., and Godefridus J. Hoogewerff, La miniature hollandaise dans les manuscrits illustrés du XIVe au XVIe siècle aux Pays-Bas septentrionaux. vol. 3. The Hague, 1922-1926, p. 70

De Ricci, Seymour, and William J. Wilson. Census of Medieval and Renaissance Manuscripts in the United States and Canada. Vol. 1. New York, 1935-1940, p. 797, no. 255.

Miner, Dorothy. Dutch Illuminated Manuscripts in the Walters Art Gallery. Connoisseur Yearbook, 1955, pp. 76-77, figs. XII-XIV (fols. 54v, 75v, 80v).

Snyder, James. "Geertgen Tot Sint Jans and the Haarlem School of Painting." Ph.D. Dissertation. Princeton University, 1958, p. 131, no. 61.

Delaissé, Leon M. J. A Century of Dutch Manuscript Illumination. Berkeley and Los Angeles, 1968, pp. 49-50, figs. 110-11 (fols. 54v, 80v).

Farquhar, James D. Creation and Imitation: The Work of a Fifteenth-century Illuminator. Nova University Studies in the Humanities I, 1976, p. 174, no. 50.

Contributors

Principal cataloger: Marrow, James
Catalogers: Devine, Alex; Dutschke, Consuelo; Herbert, Lynley; Valle, Chiara
Editor: Herbert, Lynley
Copy editor: Dibble, Charles
Conservators: Owen, Linda; Quandt, Abigail
Contributors: Bockrath, Diane; Boot, Christine; Emery, Doug; Noel, William; Pizzinato, Riccardo; Tabritha, Ariel; Toth, Michael B.

2

I. III. 8

W. 182
(de R. 255)

KL Januarius

A De besnidenis ons heren
b Oct' s' steffen
c Oct' s' ian ewang'
d Oct' alre kynd'
e
f Dertiendach
g
A
b
c Pouwels de eerste heremit
d
e
f Oct' van dertiendach
g Pontiaen mr'
A
b
c Anthonius monick
d
e
f Fabiaen vn̄ sebastiaen
g Agniet iunckfr' vn̄ mr'
A Vincencius mr'
b
c
d De bekeringe s' pouwels. apostel
e
f s' ian guldemont
g Oct' s' agnieten
A
b
c Ignatius bis. vn̄ mr'

KL Februarius

d Brigida iunckfr'
e Onser lever vrouwen lichtmis
f Blasius biscop
g
A Aechte ioncfr'
b
c
d Helena koninginne
e Appolonia iunckfr' vn mr
f
g
A
b
c
d
e Juliana iunckfr' en mr
f
g
A Gabiin priester
b
c
d Doe s' peter paeus wort
e Bonifaes
f Mathijs apostel
g
A Alexander bis.
b
c Romanus abt

KL Martius

d	Albyn confessoer
e	
f	
g	Lucius paeus vñ mr̄
A	
b	
c	Perpetua vñ felicitas mrs. S thomas vā aquijn
d	
e	
f	
g	
A	Gregorius paeus
b	
c	
d	Longinus mr̄
e	
f	Gertruut ioncfr̄
g	
A	
b	
c	Benedictus abt
d	
e	
f	
g	Onser lever vrouwen bootscap
A	
b	Ons heren verrisenis
c	
d	
e	Quirijn mr̄
f	

KL Aprilis

g	Theodora iuncfrou
A	
b	
c	Ambrosius biscop
d	
e	
f	Peluuius priester
g	
A	Maria van egipten
b	
c	Leo paeus
d	
e	
f	Tyburtius en valeriaen mrs
g	
A	Kalixte mr
b	
c	
d	Thimon diaken
e	
f	
g	
A	Joris ridder
b	
c	Marcus ewangelist. voor cruys
d	
e	
f	Vitalis mr
g	
A	Euprobius mr

KL Mayus

b Philips vn iacob apostolen
c Athanasius biscop
d Vindinge des hilligen cruus
e
f Ons heren opuaert
g S' ian voer die latiinsche poort
A
b
c
d Gordiaen mr
e
f Pancraes mr
g Seruaes bis.
A
b Ysidorus conf'
c
d
e
f Potentiana iunckfr'
g
A
b
c Desiderius bis.
d
e Urbanus paeus
f
g Beda priester
A
b
c
d Petronilla iunckfr'

KL Junius

e	Nicomedis mr̄
f	
g	Laurentinus vn̄ herasmus mr̄
A	
b	Bonifaes bisscop vn̄ mr̄
c	
d	Pouwels bis. vn̄ mr̄
e	
f	Primus en̄ feliciaen mr̄
g	
A	Barnabas apostel
b	Odulphus conf'
c	
d	
e	Vitus en̄ modest9 mr̄
f	
g	Quiriacus bis.
A	
b	
c	Regina ioncfr'
d	
e	xm merteleers
f	Bothuast
g	Johan baptist
A	Lebuin confess'
b	S' ian en̄ pouwels mr̄
c	Die seuen slapers
d	Bothuast
e	S' peter vn̄ pauls apostolen
f	Die gedenckenis s' pouwels apos'

KL Julius

g Die oct' s' ians baptisten
A Doe maria vande elyzabeth
b Die vheffinge s' thomas apos.
c Verheffinge s' martyns
d
e Die oct' s' peters vn paul'
f
g s' barbaren ouervoirne
A
b Die seuen broders dach
c
d
e Margriet iunckfr
f
g De scheidinge der apostolen
A
b
c Fredericus bis. vn mr
d
e
f Praxedis iunckfr
g Maria magdalena
A
b Botuast
c S' iacob apostel. S' cristofer mr
d S' anna ons lieuer vrouwe moder
e
f
g Marthe iunckfr
A
b Germanus bisscop

KL Augustus
c Doe s' peter gebonden wt
d
e Doe s' steuen geuonden wt
f
g Dominicus ɔfess'.
A
b Donatus bis. vn̄ mr̄
c
d Botuast
e Louwys mr̄
f
g
A Ypolits mr̄
b Botuast
c Onser lever vrouwen hemeluaert
d
e Ieroen priester en̄ mr̄
f
g
A Bernardus abt
b
c Oct' ons' lev vrouwen
d Botuast
e Bartholomeus apostel
f
g
A
b Augustinus bis. vn̄ lerer
c Doe s' ian onthoeft wt
d
e Paulinus bis.

KL September

f Gillis abt
g
A Remacius bis
b
c
d Magnus conf
e
f Onser vrouwen gebort Adriaen mr
g
A
b Prothus ende iacinctus mr
c
d
e Verheffinge des heiligen cruus
f De oct' ons lever vrouwen
g
A Lambrecht bis. ende mr
b
c
d Botuast
e Matheus apostel ende ewangelist
f Mauricius mit sinen gesellen
g Tecla ioncfr
A
b
c Cyprianus ende iustina mr
d Cosmas ende damiaen mr
e
f Michiel archangel
g Jeronimus priester

KL October

A Remigius biechtiger
b
c
d Franciscus confessor
e
f Fides ioncfrou
g Sinte brigitta
A
b Dyonus biscop ende sijn gesellen. mer.
c Gereon ende victor mer.
d
e Cyprianus mer.
f
g
A CCC. ende lxvi mer. dach
b Galle conf.
c
d lucas ewangelist
e
f
g Der xi m maechden dach
A
b Severijn biscop
c
d Crispijn ende crispiniaen mers
e
f Bottaest
g Symon ende iude apos.
A
b
c Bottaest

KL November

d	Alre heilighen dach
e	Alre zelen dach
f	Hubert biscop
g	
A	
b	Leonaert conf
c	Willibrordus biscop
d	
e	Theodorus mr
f	
g	Martijn biscop
A	Lebuijn conf
b	Brictius biscop
c	
d	
e	
f	
g	Oct s marten
A	Elyzabeth weduwe
b	
c	Onser vrouwen presentacie
d	Cecilia iuncfr
e	Clemens paeus vn mr
f	
g	Katherina iuncf vn mr
A	Linus paeus
b	
c	
d	Sotivast
e	Andries apostel

KL December
f Eloy biscop
g Longinus mr
A
b Barbara iunefr
c
d Nycholaus biscop
e Die octaue s' andries
f Onser vrouwen ontfangenis
g
A
b Damasus paeus
c
d Lucia iunefr
e
f
g
A Lazarus biscop
b
c
d Botuast
e Thomas apostel
f
g
A Botuast
b Ons heren geboert
c Steffen de eerste mertelar
d Johan ewangelist
e Alre kynder dach
f Thomas bis. vn mr
g Dauid koninck
A Siluester paewes

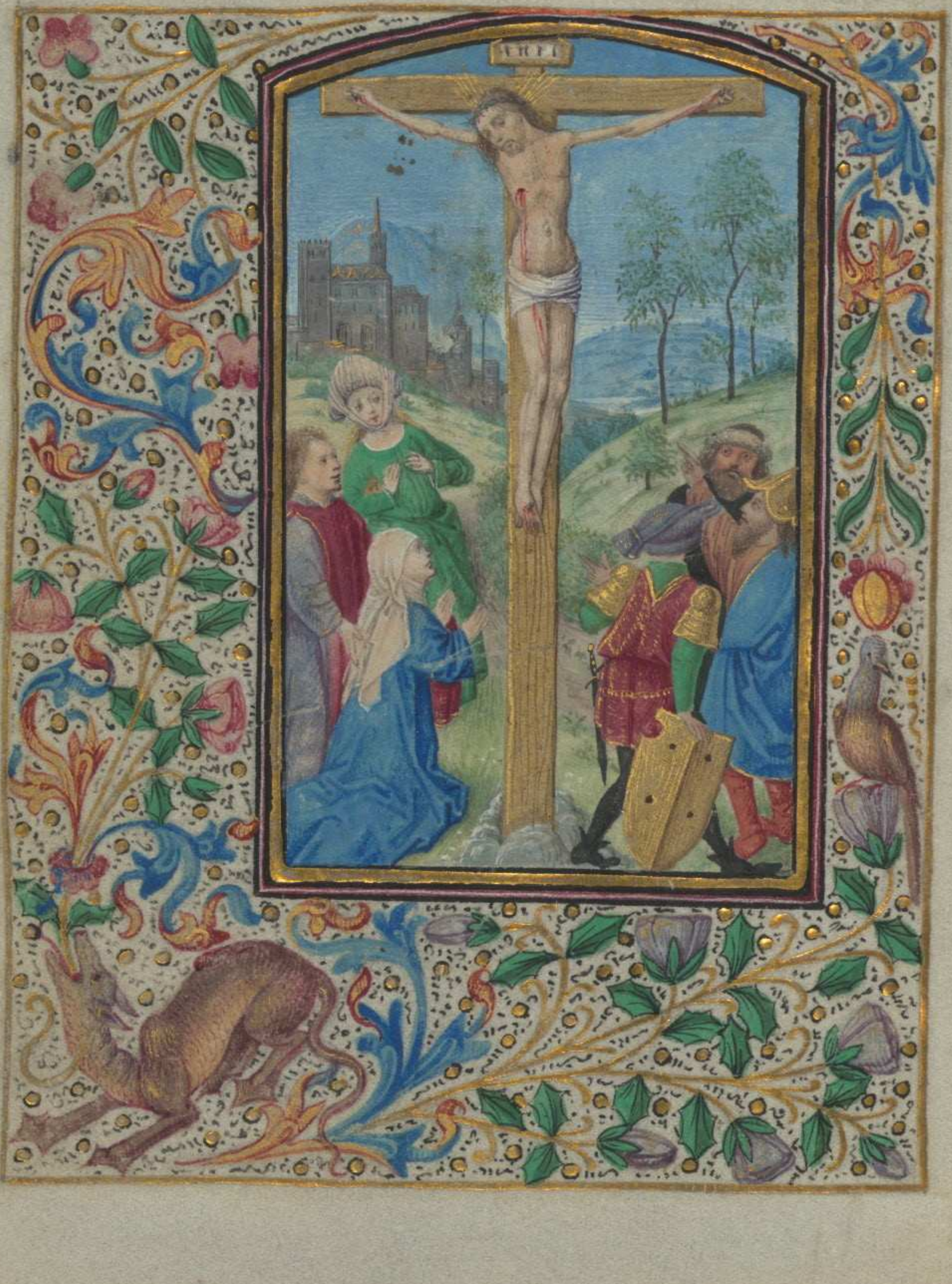
INRI

Die corte cruus ghetide. metten

O Here du salste op doen mijn lippen. vn de mijn mont sal voertkundigen dijn lof O od wilt dencken in mijn hulpe. He tot mi te helpen haeste Glorie si den vader vnde den soen vn den hilligen geist Alst was

inden beghinne vn̄ nu vnde al
toes. vnde ewelic sonder ende a
men an̄ Cristus is voer ons ge
worden onderdanich totter doot.
vnde totter doot des cruces Des
vaders wijsheit de godlike war
heit. cristus mensche wort ge
uangen ter mettentijt. vn̄ va̅
synen iongeren die hy bekan
de achter gelaten. vnde wert dē
ioden den hi vercoft was gele
uert vnde verraden. die hē pij

ne an deden ℣. Here ihesu criste
wy aenbeden dy vnde benedien
dy. want du auermits dynen
hilligen cruce die werlt verlt v̄
lost hebste. ontferme dy onser
die gepassiet biste om ons ℟. He
verhoer mijn gebet. vnde mijn
roepen come totti Collect O he
re ihesu criste die vanden handē
der boser menschen van mijnē
om minen wille wolste gebon
den wesen. ick bidde dy ontbyn

de die banden mijnre sunde͂. vn͂
byndet mi weder also mitte͂ re-
pen dijnre gebaden dijnre rade͂.
vnde mitten vermanen dijns
alre leuesten willes. vp dat
de leden mijns lichaems vnde
alle de crachten mijnre zelen.
tot yet dat teghens dinen leue͂
wille wesen mach nummermeer
ontbonden en moet werden.
amen Pater noster Aue ma-
ria Te prijm tijt

God wilt dencken in
mijn hulpe. Here tot
my te helpen haeste
Glorie si den vad' Alst was
an'. Cristus is voer ons gewor-
den onderdanich totter doot. vn̄
totter doot des cruces Te prim
tijt wort ihesus voer pylatus
gebracht. vnde mit valschē tu-
gen wort seer auer hem gecla-
get. synen heiligen hals wert
geslagen. syne gebenedide han-

den worden gebonden. sijn glo-
riose ansicht wert bespegen. al-
so als die propheten te vore had-
den gesprake V Here ihesu
criste wi aenbeden dy vn bene-
dien dy. want du ouermits dy-
nen hilligen cruce die werlt v-
lost hebste. ontferme dy onser
die gepassijt biste om ons He
verhoer mijn gebet. vn mijn
roepen come totti Collect O here
ihesu criste om dat presenteren

dat gy to primm tijt wort gepre-
senteert voer pylatus. vn̄ om dat
beschuldigen datse v daer mit
loghen unde mit valschen redē
beschuldichden. unde om dat hals
slaen vn̄ om die grote pyne die
se v daer deden. so bidde ick v le-
ue heer dattu mi arme mensche
te hulpe wilste comen indē oer-
del. dat ick inden lesten oerdel
nicht en moet werden v̄doemt.
mer dat ick moet verdienen

mit allen saligen te v̊bliden indē
ewigen leuen Die leueste vnde
regnierste mit gode den vader in
enicheit des hilligen geests een
god in ewicheiden. amen Pater
noster Aue maria Tertie tijt.
GOd wilt dencken in
in mijn hulpe Here
tot my te helpē haes
te Glorie si Alst was aī. Cris
tus is voer ons geworden onder
danich totter doot. vn̄ tott' doot

des cruces TErtie tijt riepē
de ioden cruuste cruusten. hy
wort bespot unde hem wort an
getogen een purpuren cleet.
op sijn gebenedide hooft wort
gedruct een doernen croen. op
sijn heiligen gebenedide rugge
droech hy sijn cruce totter stat
sijnre pinen. V. Here ihesu cris
te wy aenbeden dy unde gebe
nedien dy. want du ouermits
dynen hilligen cruce die wēlt

ṽlost hebste. ontferm di onser
die gepassijt biste om ons Hē
verhoer mijn gebet. vñ mijn
roepen come to di Collect He
re ihesu criste des leuendigen
gods sone. die to tercietijt ge
leit wortste totter stadt dijn
re pynen des cruces om salich
heit der werlt. wi bidden dy
deuotelick dattu auermits
die cracht dijns hilligen lides
wilste ofdoen onse sonden. vñ

ons leiden totter glorien dijnre verrijseniss͡e. Die leveste vn̄ reg‑neerste mit gode den vader in enicheit des hilligen geests ꝛc god in ewicheden. amen Pater noster Ave maria To sexte tyt

God wilt dencken in mijn hulpe Here tot my te helpen haeste

Glorie si den vader Alst ꝛc

an. Cristus is voer ons gewor‑den onderdanich totter doot.

eñ totter doot des cruces De
sexte tijt wort ihesus aen den
cruce genagelt. daer henck hi
geacht mitten moerdenaren. he
dorstede van groter pinen vnde
om onse salicheit. mit gallen
wort hi gelauet. vnde die moer
denaer ter luchterhant vsprac
hem vs Cristus is gepassijt
voer ons eñ heft ons exempel
gelaten dat wi sine voetstap
pē na sullen volgen. die geen

Sonde gedaen en heft. noch geen
boesheit en is geuonden in sine
mont Here verhoer minn gebet.
eñ minn roepen come totti coll'
O Here ihesu criste des leuen
dighen gods soen. die te sexte ge
nagelt biste aen die galge des
cruces. in welcken cruce di dorst
tede om onse salicheit. vñ letest
di schencken azim vñ galle. Wi
bidden di innichliken dattu o
se herten ontsteken wilste i dĳ

14

re minnen. vn̄ dorsten wilste de
na den kelck: dinre pynē. vn̄
in dy alleen here onse genuech
te doetste hebben Die leefste
vn̄ regneerste mit god den va
der in ewicheit des hillige geis
tes. een god in ewicheden. a
men Pater noster Ave maria

God Te noen tyt
wilt dencken in
mijn hulpe Hē
tot mi te helpen haeste Glo

ne ≐ Alst was an Cristus is voer ons geworden onder danich totter doot. vn̄ totter doot des cruces. Te noen tijt riep ihesus hely hely dat hy so achter gelaten was. sijn zeel beual hy sinen vader. hi opgaf synen geest. de rid der doerstac des heren side mit enen speer. die eerde beuede doe. vn̄ de sonne verdonckerde v⁹ Cristus is gepinicht inden

vleysch. vn̄ wert gy gewapēt
mitten seluen lyden mit gedach
ten Here v̄hoer mijn gebet. vn̄
mijn roepen come tot di collect
Here ihesu criste des leuendi
gen gods soen. die te noen tijt
inden cruce mit wtgerecten
armen gode den vader opga
ueste dinen geest. vn̄ mitten
slotel dijns doots opdedeste
dat paradijs. wiltons verse
nen dattu in die vre ons doots

onse ziel tottī genadelike doeste
comen. du die dat warachti-
ge paradijs biste Die leveste
vn̄ regnierste mit gode den va-
der in eenicheit des hillighen
geists een god in ewicheden
amen Pater nr̄ Aue Vesper
GOd wilt dencken ī
mijn hulpe. Here tot
mi to helpen haeste
Glorie Alst was ꝛ. antif.
Cristus is voer ons geworde

onderdanich totter doot. vn̄ to
der doot des cruces. To vesper
tijt wort cristus vanden cru
ce genomen. de cracht sijnre
godliker zelen was verborgen.
aldusdanigen doot heft gele
den die een medicijn des leuēs
is. och daer lach neder der glo
rien crone. V. Here ihesu criste
wi anbeden dy vn̄ benedie
dy. wanttu auermits dinen
hilligen cruce die werlt v̄lost

hebste. ontferme dy onser die
gepassijt biste om ons Here ver
hoer mijn gebet. vnde mijn
roepen come tot di Collect He
re ihesu criste des leuendigen
gods soen. die to vesper tijt wor
deste vanden cruce genamen.
vnde woldes ontfangen wesen
inden handen dijnre moeder.
gif ons genadeliken dat wy
den last onser sunden moeten
afleggen. op dat wi mogen

werdich werden te comen in
dinre glorien Die leueste vn̄
regneerste mit gode den vader
in enicheit des hillighen geis
tes in ewicheden amen Pat̄
nost̄ Aue To compleet int
Bekeer ons god onse
heilgeuer. vnde af
keer dynen torn vā
ons God wilt dencken in
mijnre hulpe. Here to mi te hel
pen haeste Glorie Alst ꝛc. an̄

Cristus is voer ons geworden
onderdanich totter doot. vn̄
totter doot des cruces To cō
pleten tijt wort dat edel sp
chaem cristi int graf geleecht.
een hape des tocomenden le
vens. vn̄ wort gesaluet mit
dierbaren saluen. dus wor
den veruullet die scriftuuren.
desse doot si ewelic in mijn
gedachten unde in mijn ach
te ℣ Here ihesu criste wi an

Abeden di vnde benedien di wāt
du auermits dinen hilligē cru
ce de werlt verlost hebste. ont
fermede di onser die gepassijt
biste om ons Here verhoer mij
gebet. vnde mijn roepen come
totti collect Here ihesu criste
des leuendigen gods soen sette
dijn pijn. dijn cruce. vnde dy
nen dueren doot tusschen dīj
ordel vnde mijn zele nu op de
ser tijt vñ in der tijt als mijn

Vzele van mynen lichaem schei
den sal. vnde gif leue here ge
na vnde ontfarmherticheit de
leuendigen. vnde allen gelo
uigen zelen de ewige rust. vre
de vnde eendrachticheit der hil
liger kercken. vnde ons arme
sunderen te hants na der doot
dat ewige leuen. amen Here
verhoer mijn gebet. vn̄ mijn
ropen come tot di Benedic̄ wi
den here. gode seggen wi danck

Alle gelouige zelen moeten rus-
ten in vreden. amen

So wie lest voer de wapen
ons heren mit berou van
syn sunden dese ix gebeden
die verdient [illegible]

O Here ihesu
criste ick an
bede dy inde
cruce han
gende vn̄
een doernē
crone in dim hooft dragen
de Ick bidde dy dat dim cru
ce mi verlossen moet vande
slaenden engel. amen Pat
O here ihesu criste ick an
bede dy inden cruce gewont

mit galle vñ edick gelaeft Ick
bidde di dat diin wonden mo-
ten siin een boete minre zele.
amen Pater nr̄ Ave maria
O hē ihesu criste ick anbede
di inden graue geleit vnde
mit edelre salue vñ mirre ge-
salft. Ick bidde dy dat diin
doot moet siin miin leuen.
amen Pater nr̄ Ave maria
O here ihesu criste Ick an
bede di nederclimmende ter

Hellen vn̄ verlossende die ge-
uangen Ick bidde di dattu
mi daer niet en laeste comen
amen Pater noster Aue mā
O here ihesu criste ick anbe-
de di verrisende vander doot.
opclimmende inden hemel.
sittende totter rechterhant des
vaders. Ick bidde di ontferme
di mijnre. amen Pat nr̄ Aue
O here ihesu criste goede her-
de. behoede den rechtueirdigen

den sondaer maect rechtuer-
dich. allen gelouigen weest
barmhertich. vn̄ im sonder ge
nadich. amen Pater nr̄. Aue
O here ihesu criste ick bidde
di doer die bitterheit dijns li
dens dattu ledeste anden cru
ce. alremeest doe dijn alrehei
lichste zeel van dinen lichaē
verscheide. weest barmhertich
minre zelen als se verscheiden
sal. amen Pat nr̄ Aue maā

O alre lieueste heer hemelsche
vader. ick offer di den onnosele
doot dijns alreleefsten soens.
vn̄ de leefde sijns godlikerh̄
ten. voer alle die pijn vn̄ scult
die alre onsalichste vn̄ snoot
ste van allen sondaers voer
mijn sonden verdient hebbe.
vn̄ ick bidde di lieue h̄e voer
alle mijn vrienden leuendi
gen vn̄ doden vn̄ voer allen
sondaers. dattu ons wilste

ontfermen. amen Pr nr Ave
O here ihesu criste des levendi
gen gods soen. dien de Whoolent
heit dinre alre hillichster pas
sien dien du den saligen gre
gorio dinen dienre wonderlike
vertoent hebste. gif mi onsali
ge sundaer volcomeliken te
vercrigen verlatenissen minre
sonden vn dat aflaet dat die
selve dim eerweerdige bisscop
van volheit der pausseliker

macht mildeliken gegeuen
heft alle gelouigen die waer-
achtich berou hebben vn̄ die
wapenen dinre passien ge-
dencken . amen Pater nost.
Aue maria gracia plena.

Veni sancte spiritus. antī

Com hillighe
geest veruol
let die herten
der ghetruwe
die in di tru-
welikē ghe
louen. vñ ontfenck in hē dat
vuer dijnre minnen du die de
heidene in allen tongen men
nichfoudicheit v̄gadert heb
ste in eenheit des ghelouē. louet

blidelick den heer. louet blide
lick den heer Here verhoer mijn ge
bet. ende mijn roepen come tot di
God die de herten der geloui
ger mit inlichtinge des hillighen
geests hefste geleert. gif ons in
den suluen geeste rechte dingen
te smaken ende altoes van sinen
troost te verbliden Duminus onse
heren ihesum christum dinen soen die
mitti leeft ende regneert in enicheit
des suluen hillighen geests een god. etc.

Ghegro
tet sy stu
leve he͛
ihesu
crist. de
du wa
re god unde mensche bist.
Vn̄ heffst dy op den berch tha
bor vorclaret. vn̄ dynen dren
iungeren dyne godheit geo
penbaret Doe dyn ansicht
klaer gelijck der sonnē schein.

oec wt de hillige moyses vñ
helyas daer geseen De hemel
sche vader sprack doe van dē
throne. dit is mijn wthuer
coren lieue sone Den sult gy
horen wente ick my wel in
hē behage. den iungeren v̄
bodestu in den suluen dage.
Datse dit gesichte niemant
seiden vordan. eer du van
dode werest weder opgestaē
Dese drie iungeren hefstu

oet gheslaget dynen oet. doe
du sprakest dijn zele was
bedroevet went in den doet
Alsus segen se dat sulue aen
sicht bedroevet sere. daer na
hefstu mijn god vn̄ mijn
he Grote smaetheit geleden
in den stunden. doe de vulē
ioden di vengen vnde bondē
Vn̄ hebben dijn aen sicht
geslagen vn̄ toe gedecket. vn̄
mit der onreynen vulē spe

Vzelen bevlecket. Dyn aen
sicht dat to voren scheen clar
gelijck der sonnen. is daer
na mit dinen hilligen bloe
de beronnen. Doe du an den
cruce onse sunden hefst ghe
wegen. vn̄ de dornen krone
an dynen hoefde gedregen
In sodaner bitterichheit hef
stu ons gedenet. vn̄ dor le
ue vor ons dyn trane ghe
wenet. O here laet my so le

uen op desser eerde. dat ick
van dynen ansichte nicht
gescheden werde Dat ick in
mynes dodes stunden. in
dyner genaden io werde ge
vunden. amen Pater nos
ter Aue maria

Desse naghescreuen leuen
vrouwe heft
[illegible] . [illegible]
var[illegible] . [illegible] dat hi se dar
mede solde eren. wante dit sijn
de vrouwede die maria nv heft
in den hemelen. de les gerne
alle dage op dattu
mit marien mogest [illegible]

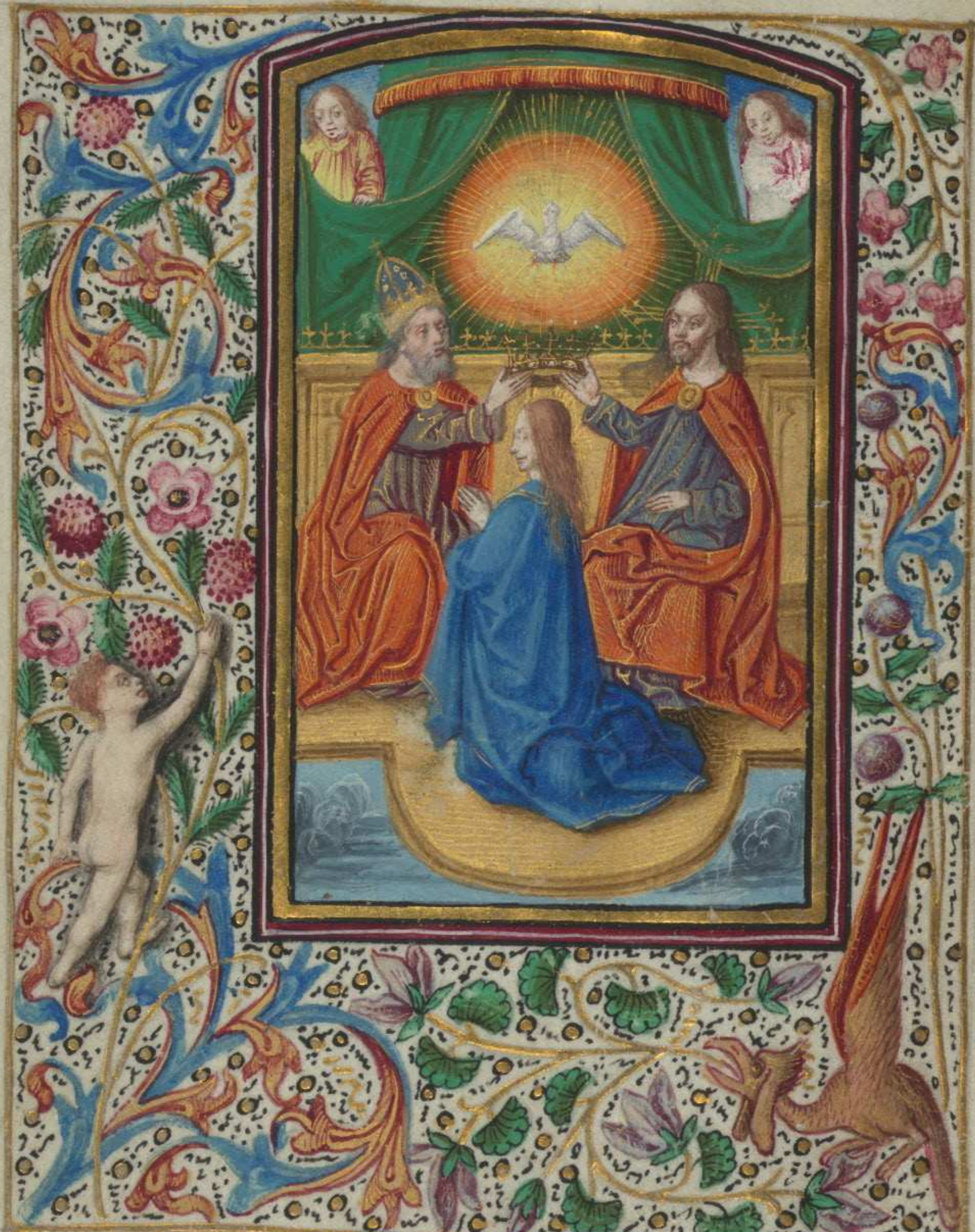

VErvrouwe
di maria
du eedele
vrucht.
dyner glo
ten ere vñ
dyner ionckfrouwelikzen
tucht Dat du bist in weer
dicheit claer: verhoget bouē
der engelen schar Ave maria
Vervrouwe di maria iūck
frouwe godes brud. negest

gode dat alre hogeste guet
Also de sonne gift inder wlt
haren schijn. also is de hemel
verluchtet vander claerheit
dy Aue maria gracia ple.
Vrowe di maria een vat
der ere. dat cristus dijn soen
onse leue here. Unde sijn hil
ligen al gemeyne. dy onder
danich sijn iunckfrouwe
reyne Aue maria gracia
Vrowe dy maria dat gods

5

wille vnde dyn. nummer twe
drachtich mach sijn. Wat du
biddest vnde hefst gebeden.
des werstu to allen tiden ge
tweden Aue maria gracia
Vrowe di maria alle der
creaturen een crone. dat god
na dinen willen gift to lo
ne Alle de di denen vlijtlike.
tijtlick guet vnde dat ewige
rike Aue maria gracia:
Vrowe dy maria een spe

gel der oetmoedicheit. dattu
sittest negest der hilligen dre-
valdicheit. Unde bist gekledet
mit dynen reynen licham clar.
des nemen allen hilligē wuer
Aue maria gratia plena do.

Vrouwe dy maria dat dine
grote weerdicheit. bliuen sal
in ewicheit Vn̄ du bist seker
vn̄ wis. dat diner vrouden
nūmer ende is Aue maria gr̄.

Bi dessen seuen vroudē bid-

de ick maria di. to allen tiden
so wes bi mi. vñ bewaire my
nu vñ to allen stonden. voer
sraunde vñ vor houet sunden
Want mijn zele scheidet van
mijnen liue. datse mit di in
der ewigen vroude bliue. a"
Vsi. Du bist verhoget ma
ria godes moeder bouen der
engelen koer in den ewigen
rike collect. Here ihesu
xpe. du die dine erentriken

moeder vñ maget maria mit
der ewigen vroude hefft inden
hemele gevrouwet. verlene mi
dat ick doer haer verdienstē
vñ bedes willen heil vñ ge-
lucke verweruen moet to liue
vñ tho der zelen. vñ dat ick
mote komen to dy vñ to er
inden ewigen vroude. amē

Een ynnich gebet van onse
leuen vrouwen

O Gegrutet sist
tu iunckfrou
we maria ende
koninginne
der hemelen
O du hillichste onbevlec
ste ionfrouwe. wente ick
dines loues nicht swighen
kan. wente den de hemele
nicht entholden konden. den

hefstu in dynen ionckfrou
welikem schrine beslotem Ghe
groetet systu een maget der
hilligen dreualdicheit Ghe
groetet systu eyn bruyt des
hilligen geistes Ghegroetet
systu eyn moeder onses leuē
heren ihesu cristi Ghegroet
systu een suster der hilligē
engele Gegroetet systu een
vorkundernne der prophe
ten Ghegroetet systu een

koninginne der patriarchen
Ghegroetet sijstu een meyster
ynne der ewangelisten Ghe
groetet sijstu een leraerynne
der apostolen Gegrotet sijstu ey
trosterynne der martelaren
Ghegroetet sijstu eyn borne
vñ schoenheit der confessorẽ
Gegroetet sijstu een cyeringe
der ioncfrouwen Gegroetet
sijstu een trosterynne der leuẽ
digen vñ der doden. sy mit

mi in alle mijn droefnissen
vnde in der lesten stunden
mijns dodes. amen

Een schone gebet van onser
leuer vrouwen

Ick bidde di iuc
frouwe maria
godes moeder
vol aller hilli
cheit vn̄ mil-
dicheit. des o
uersten koninges dochter: vn̄
een moeder der wesen. een troest
der bedroefden. een wech to
den hemelrike. vn̄ een heil de
daer hopen in dy. Maget voer
der boert. maget in der boert

maget na der boert. Du bis-
te een born der barmherticheit.
een borne des troestes. en bor-
ne der genaden vn̄ mildicht
vn̄ aflates al onser sunde.
O benedieде maria biddet
voer mi arme sundige men-
sche voer den ansicht dins
lieven kindes. dat he doer sy-
ne barmherticheit vn̄ doer
dynes bedes willen mi ghe-
ue voer der tyt vn̄ voer den

dage mines dodes ware rou
we vn̄ luterbicht. vn̄ vorwer
ue mi na minen dode mit al
len hilligen dat ewige leuē
amen Auemaria

Salue regina misericordie

Gegruet systu koningy
ne der barmhertichett.
du bist onse leuen vn̄ onse
soeticheit Ghegroet systu on
se hoepen vn̄ onse troest To
dy roepen wi elenden kyn

deren eue To di so suchte wi
vñ wenen vñ schreyen in des
sen iammerliken dale der tra
nen Eya hier omme wes on
se voerspreckerinne. vñ kere
dyn barmhertige ogen to ons.
vñ tone ons ihesum die gebe
nedide vrucht dynes liues in
dussen elende. O du milde. o
du barmhertige. o du soete
maria Vs In alle onser bedrof
nisse vnde anxt. com ons to

hulpe alre goddienstichste
maget maria collect O he
ihesu criste. die alre glorioeste
moeder vñ maget maria bid-
de voer ons nv vnde inder sto-
de ons doots dijn goedertiere-
heit. Welker alre hillichste
ziel inder tijt dinre pinen
vñ dins alre bittersten do-
des dat sweert des rouwen
doerginck. Die leueste vnde
regneerste mit gode den vad-

in enicheit des hillighen
geestes een god ewelick so
der ende. amen Aue maria

O flos florum.

O du bloeme aller bloemen. o du wel getierde woninge aller doghet. o du aller wtuercoreniste wt allen vrouwen du salige iunckfrouwe maria. Onse minschelike geslachten cranckheit heft ouer

mits dyner hulpe allene ene
toeganck der genaden gevo
den. des salti mildichliken
toe laten onse bede Gaet in
de stede dynre hillicheit. daer
ynne du plechste to verhore
de de bede. vnde bringe ons
weder die genade onser ver
soninge Duer mits dyner
reynicheit entschuldige vn
se brecklicheit Entfanck lefli
ken vn̄ fruntliken vnse gha

ne vnde ghifte vnde verwerf
ons dat wi bidden. Wente
wy vinden in hemel vn̄ op
eerden nemande mechtiger
van vordenste wan dy to v̄
soenen den torn des gennen
de geen sunde laet onghepi
niget Des bistu allene weer
dich to wesen een moeder des
suluen vnses verlosers vnde
richters Ave maria gratia
plena dominus tecum be.

Alma redemptoris mater:

O Maria ko-
ninginne
des ewigen
trones. helli-
ge moeder
des losers
onses lones Du de blifst
een doergaende poerte des
ewigen rikes. vnde een
sterne des meres bisterlikes
Help dat ons moeten af

vallen onse sunden. vñ be
ware ons vor der hellen
gronden Du de ons besor
gest mildichliken. dȳ vol
op to standen ewichliken
O maria du hefst geboren.
wonderlike natuer den hil
ligesten vtvercoren Vor
der bort. in der bort. vñ na
der bort. bleuestu kuusch
vñ reyne doe du ontfengest
dat ewige woert Dit gescach

Sonder alle wee. mitten ku-
schen woerde aue Dattu
van gabrielis monde ont-
fingest ionckfrouwe soete.
den sonder wes barmher-
tich doer dinen milden goe-
de. amen Aue maria grā.

Recordare virgo mater

Ghedencke maria weer-
dige moeder vñ reyne
maget. so wan du voer
gode steist vñ dyn oet

Itant onser cranckheit. op dat
wi die der alre salichster moe
der gods marien huechnis
se doen. oenermits hulpe ho
re beden van onsen sunden
moeten opuerstaen Duer
mits den seluen onsen here
ihesum cristum dinen soen
die mitti leeft unde regneret
in enicheit des heilighen
geestes een god ewelixen
sonder eynde. amē Aue mā

Een ynnich gebet van sunte anna

Ghegroetet syst tu hillighe vrouwe sunte anna ene eddele wortel van yesse. wente wt dy

is entsprongen de roede die
daer heft gedragen de wun-
nichliken bloeme die mit
haren soeten rokze alle der
werlt ewich leuendich he-
uet gemaket Gegroetet sy-
stu schinende licht des he-
mels daer van geboren is
die alder hillichste sterne.
welcke sterne heft besloten
die sonne der gerechticheit
die daer verluchtet heft de

gantsen werlt Gegroetet sy
stu eddele archa. wente in
di heft geruuet de gulden
emmer in welken emmer
geruuet heft dat hemels
broet Ghegroetet systu cla
re borne daer van is wtge
vloten dat eddele vleet daer
na gedorstet heft de hemel
sche koninck dat leuendi
ge water Ghegroetet syst
du gebenedide eerde daer

ynne gewonet heft dat hillige
vlius. in welker vliuß de hemel
sche dow neder gestegen is. dar
van ons vruchtbar heilsame
salue entstanden is Hirōme
so vrouwe di mit vrouden ri
ken schalle du oerspranck al
onser salicheit. du stamme da
uites. wente van dine vrucht
is ons entstan alle onse salich[t].
vn̄ alle droefnisse der verloren
menscheit is ons doer di ge

wādelt in een vroudenriken
levē Eya nv vrouwe di du sa
lighe moeder een hillich oersprāc
aller menscheit. wente cristꝰ vā
dinē vleische wolde nemen de
minslike natuer Eya nv vro-
we di in ewicheit. wente du
bist en grote moeder des konī
ges aller koninngen vn̄ des recht
verdigen ioseps Eya nv vrou
we di in den alder hoechste lo
ne dat dyn̄ edelen planten ore

marien hebben gebracht
sodane hillige vruchte. Ga
ny vrouwe di. wente cristus
heft di van ewiger voersuch
ticheit vor allen vrouwe vt
vercoren. Hierom o milde pa
trona sunte anna milde vn
goet. ick arme sonder bidde
di doer der groten vroude
die du haddest mit dinen
leuen ioachim in der alder
hillegesten entfanginge su

der ienigerleye erf sunde die
alder hillichste vrucht ma
ria. vñ doer de vroude de cri
stus in ewicheit heft mit di
vñ dinen hilligen slechte
O anna ick bidde di doer de
genade de du vundest bi go
de dattu alle den troest geuest
dient van di begheren. want
te ick des wis byn dat di cri
stus vñ diner leuen dochter nich
tes nicht weigerende is Hir

omme du milde patrona bid
de voer ons du eddele stam vā
yesse. dat wi nūmer vā des
se eertrike moeten scheidē sūd
wi moeten eerst gods hulpe v
wervē v Hore dochter vn̄
see vn̄ neige dijn oren. wete
de hē begeerde dyner schone
Alweldige god wi bid coll
den di vmme der vbede willē
diner vtvercoren hilligē vrou
wē sūte annē ene kuusche

moeder dyner gebenedide maria
en daer van du woldest ne
men dinen aller hilligesten
licham. Verlene ons doer ere v̄
denstnisse dat wi nūmermer
van dynen godliken ansicht
gescheiden werdē. a[m]. Pat nr

Van minen engel

O
Du eddele
creature
des alwel
digē ewi
gē gods.
du de mi
gegeuen bist in der hilligē do
pe. vn̄ ick di to bescharmen be
uolen byn vn̄ te bewaren. Ick
arme sundige mensche ick

mane di der groten ere vnde
vroude de du ewelijken vñ ym
mermeer hefst van den vrolikẽ
ansichte godes sund' ienigerley
lident vñ vngemack mit vul
lenkomen vroude vñ lusticht
vñ louest alle sine werckẽ. dor
desser groter eren vñ weerdicht
vñ doer sine grote hulde vnde
gude staet nv by mi in allen
mynen noden vñ drofnissen.
vñ beware myn lijf vñ zele

voer alle ouele. wes mijn be-
waer dach vnde nacht. bescher-
me vnde beware my voer des
duuels listicheit vnde der helle
pyne. vnde bringe myn arme
zele wth aller droefnisse voer
dat ansicht des alweldighen
ewigen godes. amen. Pater
noster. Aue maria

Van sunte mathias

O Almechtige god du wol dest den leuen heren sunte mathiam der sammelinge vnde schar der hilligen twelf apostolen to gesellen.

vn̄ de stede daer van iudas de
vorreder geuallen was mit
een veruullen. verlene ons hē
dat wi sijn hillige gebet voer
di ewige god beuinden. vn̄de
doer sijn hillige verdienste vā
den tal der hilligen apostolē
in den ewigen leuen nūmer
meer moten gescheiden wer-
den. amen Pater nr̄ Aue mā

Van der hilligē dre konīge

O Ghi hil
lige dre
koninge.
caspar.
melchi
or. vnde
baltha
zar. ick beuele iu hudē myn
zele vn̄ myn lyf. myn goet.
myn ere in iu hude. ick bid
de iu sunderliken vn̄ v̄mane

iw mit der godliken craft der
hilligen dreualdicheit. vn̄ bid
de iw doer de leue des benedie
den kindes. de daer een koninck
is bouen alle koningen. den
gy to bethleem sochten de daer
geboren wt van der reynē ma
get marien. vn̄ em iw offer
brochten. ick bidde iw dat
gy iw ouer mi v̄barmet. vn̄
komet mi to hulpe in allen
minen noden. vn̄ biddet dat

Leue kindekyn voer mi dattet
mi so wel beware also iuw de
sterne bewaerde den iuw god
sande to leyden to bethleem
vnde wedder to lande. amē
Pater noster Aue maria

Van sunte Jurgen gebet

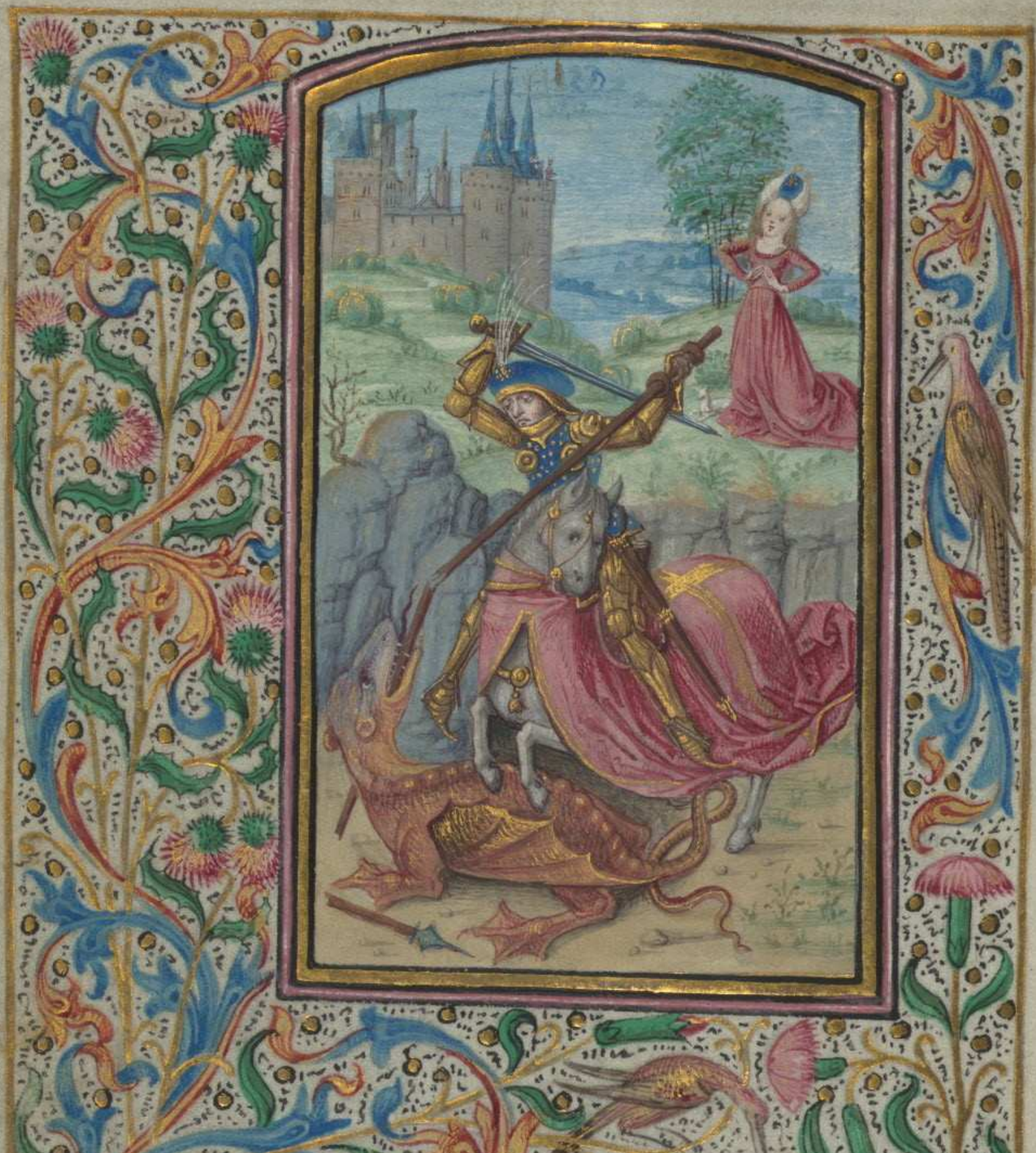

O Hillige
ridder
vn̄ mar
telaer
cristi sū
te iur
gen. doet dat wi die lopen
om den strijt te winnen. mo
gen gebruken mitti dat lō̄
des strides dattu verwinnē
de hebste ontfangen vā cris
to. grote kempuechter gods

Laet ons mit alre andachtē
vñ deuocien eren den voerba-
rigen striitwinre sūte iurgē
vñ laten ons eren mit weer-
digen laue. want hi wel te
rechte sal vanden menschen
ghehuechnis ontfangen. die
den hemel ingegaen is ouer-
mits duecht sinre wonder-
liker hillicheit. gode seggen
wi danck. Vsi. Here mit glo-
rien vñ mit eren hebstu hē

getroent. vn̄ du hebste hē ge-
sat bouen de werlzen dijstur
handen collect God die ons
verblijtste ouermits v̄dienste
vn̄ gebeden dijns martelaers
sunte iurgen. verleen goeder-
tierlic dat wi die sijn welda-
den begheren. die gauen dij-
re gracien mogen verkrigen
Ouermits onsen here ihesū
cristum. amen

Van sunte Jeronimo gebz

Ghegroetet sys tu schone licht der hilligen kercken. eerweerdige hillige vader iheronime. du gruntuester der hilligen schrift. du bist ghelijck den hilligen

propheten. oec sunte iohannē
baptisten. vñ den hilligen xij
apostolen in vullenkomener
hillicheit. lutterer wan de ma-
ne. vñ clarer schinende wā de
sonne. Wente in den dagen doe
du leuedest en was geen hil-
liger ofte wiser mynsche in der
werlt. dines vlitigen arbeides
vñ meysterliker kunst moet
sick desse werld alle tijt ver
wonderen. du die de helē by-

Pblien wt grecscher vn̄ hebrees-
scher sprake in dat latyn hefft
gebracht to nutte den kristē
volcke Ock hefftu ghemaa-
ket dat ambacht vnde schri-
kinge in der hilligen O ie-
ronime du bist een regulee-
nes kristen leuen. een waer-
aftich cardinael. een godlic
klusenaer. een selschopper der
hilligen engele. een vorborgē
schryn der hilligen drevual

dicheit Een sunderlick leefheb-
ber der iunckfrouwen marien.
du sueter vleed des ewigen bor-
nes. een leefhebber der ewigen
wysheit. een wtgronder der
vasten waerheit. een vat al-
ler dult in swaren liden. du
die om de waerheit ledest gro-
te veruolginge. du stede be-
trachter vnde beweenre des li-
dens cristi. du bewarer dere
wighen kuuscheit. du sware

spenger vn̄ tastver dims leues.
smacht vn̄ honger was di gro-
te leckericheit. stede wakē. sai-
nen. beden. was di gheen ar-
beit. du woldeder vnde gaer
wonderlike temmer des gu-
mighen lawen. Dyn bilde
kan den viant bedrowē. dat
he bouen maten nicht mach
bekoren alle die di mit tru-
wē eren Du verluchter der
herten. vn̄ een swaer v̓uol

gher der snoden ketters Vā ach
te vñ neghentich iaren olt stor
ueſtu vñ wordeſt to bethleem
begrauen. Mit dinen klede vñ
doer din gebet worden dre dode
verwecket op datse bote dede vor
ere sunden anders hadden se v̄
loren bleuen. desse hebben de op
standinge v̄claret. vñ den ket
ters de vastē waerheit geopēba
ret. dat wi alle opstaen sullen
inden ionchsten dage O hillige

vader bewaer ons voer alle pla
ge. de onse zele mochte bringe
in ongetal. wente dinen wun
derwercke en is geen getal. doer
dyn verdienst help ons wt aller
noet. vn̄ bewaer ons voer den
ewigen doot. amen V̄s. Dit is
die grote preester de in sine da
ge gode heft wel behaget. vn̄ is
gevonden rechtuerdich Coll'.
Almechtige ewige god. du de
die verborgenheit vn̄ die heime

liken sacramente der hilligen
schrift heffst witlick gedaen
vn̄ de vasten waerheit v̄mel
det door den hilligen lerar su
te ieronimum. Wi bidden di
gif ons dat wi sine lere dup
liken to sinne nemen. vnde
dat wi di daer mede behaech
lick moghen werden. Door
ihesum cristum onsen heer
amen Pater noster Aue ma
ria.

Van sunte anthonius gebet

O
weerde
vrient
gods su
te antho
nius. die
so vroeth
in diner ionger ioecht begõ
stes so neerstelic to striden
tegen dim eigen vleische.

vñ gode in allen dinē werckē
to behagen. vñ in so groter vol
standicheit der gelouen mitter
craft cristi hebste verwonnē
de nidige schutten des scalkē
behendigen viants Ick bid
de di dattu mi gracie wilste
v̊crigen van onsen leuē hē
dat ick voertan al mijn leue
beteren moet. vñ mi moet
gehelic voegen aen den le
uen wille gods. v̊. Bidt voer

ons hillige vader anthonius.
dat wi weerdich werden d' be
lofnissen cristi collect O al
machtige ewige god wi bid
den oetmoedelick dijn mogēt
heit. op dat gelijck als sunte
anthonius dijn gloriose con
fessor ouermits die gracie des
hilligen geests heft verwon
nē die veelheit der duuelen.
dat wi oeck also ouermits
sijn hulpe vn̄ vordensten v

lost mogen werden vā den
lagen der duuelen Duer ihus
cristum onsen heer. amen
Pater noster. Aue maria

Van sunte katherina. gebz

Ick bidde dy benedide iunckfrouwe sunte katherina doer de onsprekelike vroude de du haddest doe du entfengest die kro-

ne der ewigen ere. reynige mit
dinen gebede alle onnuledicheit
myner zele. op dat ick onscul
dich werde geuonden van al
le minen sunden. amen Pa
ter noster Aue maria

Van sunte barbara gebet

O hillige maget sūte barbara de in dinē iongen iaren ihesum cristum so begeerlic hebste gemint. vn̄ so swaere pine om sinen wille

geleden. O salige maget ick bid-
de di dat dine verdienten mi mo-
tẽ in staden staen to alre tijt
vñ moeten mi verwervẽ voer
minre doot waer berouwe vñ
puer biecht van alle minen
sunden. vñ dat hillige sacra-
ment te ontfaen tot minre sa-
licheit. op dat ick also seker-
lick mach comen totter ewiger
salicheit. amen Pater nr̃ Ave
maria gracia

Hier volgen vii gebedē vandē
guldē zelē trost. vn̄ waer sodāe
N. staet daer machstu nomē al
le cristen zelen. efte voer welike
zelē du biddest de nome dar

Here ihesu crist
te. du die wol
dest vorradē
werden van
dinen iōger.
vn̄ gevangen van den iodē
doer onse losinge. vorbarme

di ouer de zele N. vn̄ oplose de
bende erer venckniſſe daerſe
ynne geholden werde voer er
ſunde. vn̄ voegeſe dy to ouer
mits den bande dyner leue.
op datſe di louen vn̄ benedi
en moten ewichliken. amē
Pater noſter Aue maria
Here iheſu criſte du die ge
ſlagen. beſpiet. vn̄ beſpottet
wordeſt van dynen viandē
doer onſer leuē vn̄ ſalicheit

vorbarme di ouer de zele. P.
vn̄ reinige se van allē vlec-
ken erer sunde. vn̄ loset se vā
den hone vn̄ v̊smaetheit dat
se is lidende van eren viandē
om erer sunden wille vn̄ gif
er selschop der hilligen enge
len ewichliken. amen Pat
nost. Aue maria gratia

Here ihesu criste du de wor
dest gebunden to der zulen.
vn̄ so swaerliken gegeiselt

datmen dine ribben mochte
seen. vn̄ in dinen gantsen lich
am geen gesontheit wert ge
vonden. Vorbarme di ouer
die zele .N. vn̄ ontfrie se vā al
ler duuelscher geiselinge. vn̄
maeck se gesunt van allē wō
den vn̄ crancheit daer sei̅ ge
uallen is doer ere sunde op
datse di louen vn̄ benedien
mogē mit dinen leuen hil
ligen. amen Pater nr̄ Aue

Here ihū xp̄e du de berouet
wordest dyner klederē. darto
mit dornen gekronet ons
allen to eren vn̄ to salicheit.
vorbarme di ouer deze sele N.
ontklede se van allen iamer
vn̄ mistalt. vn̄ klede se mit
den klede der eren. op dat se
weerdichliken mogen ī gae
to der werschop. vn̄ gekronet
werde mitter kronen der vro-
licheit. sick to vrouwen ī der

eendrachtigen leue der truwen
kinderen godes ewichliken. a
men. Pater nr̄. Aue maria. zc̄.
Here ihesu criste du de wor
dest veroerdelt to den dode des
cruces door onse v̊losinge. ver
barme di ouer de zele. N. vnde
wandele barmhertichliken de
strengicheit dines richtes dat
se lidet om ere sunde willen.
vn̄ ghunne er in to gaen in
de vroude eres herē. op datse

sick vrouwen mogē mit allē
getruwen ewichlikē. amē Pa-
ter noster Ave maria
Here ihesu criste. du de an dē
holte des crutes wordest uutge-
retket. diin hillige handē vn̄
voeten mit harden nagelē dor-
grauen. diin houet bloedich
van der dornen krone. dyn ogē
vol tranen. dyn mont vnde
oren vol bloedes. veruullet
mit aller bitterheit in dyner

Sterueender noet om onser leue vn̄ salicheit. vn̄ opendest de porten der hemele mit den bloe de dijns herten. vorbarme dy ouer de zele N. doer dijns lidens wille. vn̄ om der bernender le ue willen de du van anbegi̅ ne hefst gehat to den minsche̅. vn̄ loset se wt der vlammen des vegenvueres dar se inne geruciget wert voer ere sunde vn̄ voer ere versumenisse om

diner leue willen. vn̄ gif er
to rouwende in dynen benedi-
den armen dar alle dine leue
hilligen inme rouwen ewich-
liken. amen Pater nr̄ Aue
Here ihesu criste du de andē
derden dage opstondest vand'
doot in enen verclaerden lich
āme in vrouden vn̄ in vrolic
heit. vn̄ weldichliken lose
dest de zelen diner wtuerko
ren de dar seten in der duus

ternisse. de du in dinen eerwer-
digen hemeluaert dinē hemel-
schen vader offerdest mit gā-
zer leue wūnne vn̄ vrolicheit.
als een loen dines bloedes vn̄
leue. vorbarme di alder sotes-
te ihesu ouer de zele. N. loset se
huden van der walt der dus-
ternisse vn̄ vanden schemen
de dode daer in is. Ic se vruchte
to wesende doer erer sunden
wille. vn̄ verlaetse mit dē

Lichte dijns aensichtes. op
datse als een sterrne schinē
de wⁿde huden van dinen hil
ligen engelen op geuoert mit
vrouden na to latende alle
pine vñ droefenisse. vñ gif
datse sick vanden vordenste
dijns lidens vñ bloedes vru
wen moet mit allen salige
zelen sonder ende ewichlikē
amen Pater nr̄ Aue collect
Here god du de hefst gebo

den vader vn̄ moeder to eren.
wes barmhertich vn̄ genadich
der zele mynes vaders vn̄ my-
ner moeder v̈laet en eer sunde
mit allen den zelen de daer dine
godlike rechtueerdicheit holt in
den pinen des vegenvuers. om
dyner barmherticheit willē nȳ
se daer wt. vn̄ laet ons mit en
bruken der ewigen vroude. doer
onsen hē ihesum cristū. amen
Requiescant in pace. amen

Here laet alle kristen zelē vrou
wen in dinen hilligen vrede
amen. Wol den de den zelen
troestlick is. wente he vynt
troest by gode

Dit sijn sunte franciscus ge
bedekens
Pater noster Aue maria

O He vaderlike co-
ninc hier sta ick
voer di als een
misdadich mē
sche die sijn ziel
mit swaren sunden v̄doemt
heft Deck sta ick hier voer di
als voer eenen strengen richter
den ick reden moet geuen van
alle mijn misdaet den ick mis-
daen hebbe in woerden vn̄ in
werken vn̄ in onnutte ghe-

dachten Des bidde ick di leue he
om des onschuldigen oerdels
wille dat ouer di gegeuē wert
om mijn misdaet. dattu mi al
machtige god een genadich
richter biste inden laetsten oer
del. wanneer ick anders nicht
to bieden en heb dan mijn ar
me zele Pater noster Aue mā
O minnlike heer hemelsche vad
hier sta ick voer di als een eigē
knecht voer sinen rechten hē

den ick vñ alle creaturē schul
dich sijn to denen. Want du ons
edeliken ouermits dinen goedē
wille gescapen hefste Vñ bidde
di leue hē dat gy mi wilt geuē
dat ick di mit herten dene na u-
wen alreleefsten wille vnde na
uwer hoechster salicheit. Unde
milde hē gif mi dat ick nūmer
meer en wille noch doen en moe-
te daer ick mede mach v̄lesē diň
barmherticheit vñ dim godlike

genade Pater nr̃ Auemaria
O leue hē hier staē ick voer di
als een kynt voer sinen lieuen
vader. want ick lijf vn̄ zele vā
di ontfange heb. mer leider ick
en was di nicht trouwe als een
kint te rechte solde sine vad' we-
sen Vn̄ ick bidde di op vaderli-
ker trouwe dattu mi in dijnre
bescherme nisse wulste nemen.
lijf vn̄ zele vn̄ mijn ere behue-
dē wilste ouermits vaderlike

vñ godlike hinede als een vad'
sim kynt behoet. Der bidde ick
di barmhertige hē vñ vader dat
du mi mijn grote sunden die
meerre sijn dan ick bekēnē kan
vgeuē wilste vñ mi stadeliken
ī dinre godliker genadē behoedē
O hē ihesu criste Pat' nr Aue
hier sta ick voer di als een arm
mensche die berovet is alles go
des. vñ ick bidde milde hē vnde
coninck van hemelrijck dattu

mi ryck maken wilste vanden
schat dijnre godliker genaden. ende
mi blote arme mensche wilste
kleden mitten klede dijnre godlik
minnen. ende vercier mi mit marga
riten der oetmoedicheit ende mit
claerheit alre duechden op dat ic
di behagen mach. ende weerdelick
mach comen totter ouerster bru
loft mit allen dinen lieuen hilligen di
ewelic te gebruken Pater noster Aue
O milike vader hier sta ic voer

di als een vrient voer sinē alre
leefsten vrient. den ick schuldich
bin bouen allen creaturē te mī
nē. vn̄ al heb ick dim vrūtscap
leider dicke mit minē swarē sun
dē vloren. o lieue here laet di gedē
kē dattu mijn schepper biste vn̄
du mi na di seluen edelikē heffste
gescapē vn̄ gebeelt. vn̄ vā mīnē
die vleckē mijnre sundē in dinē
gebenedidē bloede gedwogē hef
ste. So bidde ick liere van mi

genadige heer dinen torn. vnde
vergeet leue vad' al mijn misdaet.
vn̄ nim mi in dijnre godlik' ge
nade. vn̄ ontfanc mi mit dijnre
godliker minnen. op dat ick di
hier also moet minnen dat ick
di dijnre minnen moet dancken.
dat ick te lesten mach comē daer
ick di mach minnen vn̄ bescou
wen in ewicheit. amen

Dit sijn die seuen psalmen. Dn̄e

HEre in
dijnre
verbol
gētheit
en straf
fe my
nicht. vnde in dinen toern en
berispe my nicht Ontferme
dy mijnre here want ick cranc
byn. maect my gesont want al
le mijn gebeente sijn mede ghe

Jstoert. Unde mijn zele is alto
seer gestoert. mer du here hoe
lange. Kere dy omme he ut
treck wt mijn zele. maec my
gesunt om dijn ontfermher
ticheit. Want ten is inden do
de nicht de dinre gedencke sal.
unde wie sal inder hellen dyn
re belyen. Ick hebbe gearbeyt
in mynen suchten. ick sal mijn
bedde wasschen op elcke nach
te. mit minen tranen sal ick

begieten mijn gespreide bede
Mijn oge is van verbolgent
heit seer gestoret. ick byn val
det onder alle mine vyanden
Gaet alle van my die boes
heit werken. want die here
heft gehoret de stemme mijns
biddens. De here heft verhoret
mine bede. hi heft myn gebet
ontfangen. Alle mine vian
den moeten hem schamen vnde
veel seer werden gestoert. si

82

moeten om gekeert werdē vñ
scamen hem seer snellike Glo
rie si den vader Alst was. ps
Salich sijn die gene
die hoer boesheidē
sijn vergeuen. vñ
hoer sunden bedect sijn Sa
lich is die man den god gene
sonden toe en geuet. vñ geen
bedriegen en is in synē geest
Want ick gesweghen heb so
sijn al mijn gebeente veral

det. als ick riep al den dach
Want dach vnde nacht is
din hant op mi beswaert ick
byn om gekeert in mynen
iammer als die doern an ge-
vest wort Ick heb dy mijn
ontbliuen vn̄ achterlaten be-
kant gemaect. vnde mijn on
gerechticheit en heb ick dy
nicht verborgen Ick sprack
ick sal weder my seluen den
heer belyen mijn ongerech-

ticheit. vn̄ heer du hebste v̊geuē
dattu ongeoefent vn̄ ongeeert
biste in minen sunden Voer
dese sal totti bidden een ygelick
hillich inder tijt datmen biddē
sal Nochtan sijn inder groter
ouervloet vele wateren. die niet
en sullen totti genaken Du
biste mijn toeuerlaet inder be
droefnisse welcke bedroefnisse
my al om beleggen heft mijn ho
ge vroude. Wtnim mi vā den

die mi beleggen. Ick sal di geuē
verstandenisse vnde ick sal dy
leren inden wech dar du salste gaē
vn̄ ick sal mijn ogen op di ves
ten. En wilt nicht werden als
een peert of als een mule. daer
gheen verstandenisse in en is
In enen helster vnde in enen
breidel bedrucke haer wangen.
die tot di niet en genaken. Ve
le geiselen sijn den sundaren.
mer die inden he͞re hopen die sal

Dine ontfermherticheit al om
me gaen Gy rechtueerdigē
verblijt v inden heer vn̄ sere.
verurouwet v. vn̄ alle gij ge
rechte van herten hoechlike
verclaert v Glorie Alst ps.
Here in dijnre v̄bol
genthet en straffe
mi nicht. vn̄ in dy
nen toerne en berispemi nicht
Want dijn gescutte steken
in my. vn̄ du hebste gesta

diget dijn hant op mi Ghe
ne gesontheit en is in minen
vleische van tegenwordicheit
dijns tornes. gene vrede en is
in minen gebeente van tegen
wordicheit minre sonden.
Want mijn bosheden sijn
mijn hoeft bauen gegaen.
vn̄ op mi beswaert als een
swaer last Mijn syckaume
sijn verwulet vn̄ verdoruen.
van tegenwordicheit mijnre

onwijsheit Onsalich byn ick
geworden vnde ick byn gecro
met hent ten einde. vn̄ alden
dach inginck ick bedrouet.
Want mijn lendene sijn
gevollet mit bespotten. vnde
gheen gesontheit en is in mi
nen vleysche Ick byn gedruct
vn̄ gevedert alto seer vnde ick
brymmede van suchten mijns
herten Heer alle mijn be
geerte is voer dy. vnde mijn

Suchten en is voer dy nicht
verburgen. Mijn herte is
in my seer gestoert mijn cra
cht heft mi begeven. vnde dat
licht mijnre ogen vn̄ dat en
is nicht mit my. Mijn vrien
den vnde mijn naesten. si ge
nakeden tegens mi vn̄ ston
den. Vnde de by mi waren
die stonden verne van mi.
vn̄ de mijn zele sochten dede
mi macht. Vn̄ de mi qua

de dingen witsochten spraken idelheit. vñ dachten alle den dach valscheit. Mer ick als een dove en horde nicht. vnde als eyn stomme de synen mōt nicht op en luket. Unde ick bin geworden als en mensche de nicht en horet. vñ als degene wedersprekken en heuet in sinen monde. Want in dy here heb ick gehapt. vñ du salste mi v̄horen here mijn

god Want ick sprac op ge-
ne tijt en moeten mine vian-
den hem op mi houen vervro-
wen als mine voten worden
bewegen so spraken si op mi
grote dingen Want ick
in de slage der pinen bereit
bin. vnde mijn wee is altoes
in minen ansichte Want
ick sal voertkundigen mijn
boesheit. vnde om mijn sonde
dencken Mine vianden le-

nen vn̄ si sijn gestadicht op
mi. vn̄ sijn vermenichuol
dicht de mi boeslick gehatet
hebben. De mi quaet voer
goet weder geuen de hebben
mi afgetrect. Want ick die
goetheit na volgede. En
begif mi niet here mijn god.
vnde en ga nicht van my.
Dencke here in mijn hul
pe mijn god mijns heils
Glorie. Alst. Miserere

God ontferm dy
mijnre. na dĩre
groter ontferm
herticheit Unde na me
nichuoldicheit dijnre ont
fermenisse. delige mijn bos
heit Wasschemi voert
meer van mijnre boesheit.
vñ reynige my van mijnen
sonden Want ick mijn
boesheit bekenne. vñ mijn
sonden sijn altoes tegẽ mi

Di alleen heb ick gesundiget
vnde quaet heb ick voer di ge
daen. op dattu gerechtueer
dicht wordes in dinen woerde
vn̄ op dattu verwinnes als
du wordes gerechtiget Sich
aen want ick in bosheden ōt
fangen bin. vnde in sunden
ontfinc mi mijn moder Sie
want du die waerheit ghe
mint hebste. du hebste my
de onkundige vn̄ verholen

dingen dinre wijsheit geo
penbairt. Du salste mi be
sprengen here mit ysope vn̄
ick sal werden gereynicht.
du salste mi wasschen vnde
ick sal wit werden bouē snee
Du salste geuen mynen
horen blijscap vnde vrouде.
vn̄ de oetmodige gebeente
sullen seer verurouwen Af
kere dijn ansichte van minē
sunden. vn̄ delige alle mijn

hoefheden God schep in
my een reyn herte. vn̄ den
rechten geest vernuwe in
minen binnensten. Unde
nicht en werp mi van dyne
aensichte. vn̄ dynen hilli
gen geest en nym nicht
van my. Gif my weder
de vroude dyns heilgeuers.
Unde mitten vorsteliken
geest gestadige my. Ick
sal dim weghen den bosen

Leren. vñ die di niet en oe
fenen sullen totti bekeren
Verlosse mi vanden bloe
den god god mijns heils. vñ
mijn tonge sal verhoge dijn
gerechticheit Here luuc op
mijn lippen. vnde mijn mōt
sal voertkundigen dijn lof
Want hadstu gewilt of
ferhande ick hadse di ymer
ghegeuen. dy en sal niet
lusten inden offer datmen

te mael verbrant. Een be
droeft geest is een offerhan
de gode. een ouutmich vñ een
vernedert herte en salstu god
niet versmaden. Here doe
goetelic in dynen goeden
wille mit syon. op dat die
muren van iherusalem
getymmert werden. Dan
salstu ontfaen die offerhã
de der gerechticheit vñ of
fergauen vñ datmen alte

maël verbrant Glorie si
den vad' Alst was ps
Here verhoer mijn
gebet. vn̄ mijn
roepen come to
di En afkere dijn āsicht
nicht van mi. in wat da
ge dat ick bedruct bin so
neige dijn ore tot mi In
wat dage dat ick di inroep
so verhoer mi snellike W
ant mijn dagen sijn v̄gaen

als een voock. vn̄ mijn gebeēte sijn verdoṙret als een dück dat inder pannen dorre verbrant is Ick byn geslagen als hoy vnde mijn herte is verdorret. want ick vgete heb mijn broot to eten Vā der stemmen mijns suchtes anhenc mijn gebeente mynen vleische Ick bin ghelijc geworden den pellicaen inder enicheit. vn̄ ick byn

A

gelijc geworden den nacht-
rauen in enen veruallen
huse. Ick waecte vn̄ byn
geworden als een mussche
alleen enich onder den da
ke. Alden dach hebben mi
mijn viianden lasterlic ge-
straffet. vn̄ de mi loueden
die sworen weder mi. W
ant ick at assche als broot
vn̄ heb minen dranc mit
screyen gemenget. Als

van tegenwoerdicheit des
toerns dijnre onweerdicheit
op mi. want verheffende sloech
stu mi Want mijn dagen
sijn verbighegaen als een
schim. vn̄ ick bin verdorret
als hoy. Mer du here blijf-
ste in ewicheit. vn̄ daernen
dijnre bi gedenct blijft in ge-
boerte vn̄ geboerten. Al op
verstaende salstu di ouer
syon ontfermen. want die

tijt tontfermen is gecomen
want die tijt is gecomen. Vn
dinen knechten behaechden
wel syons stenen. vn sullen
hem ouer syons eerde ontfer-
men. Ende heer dat heiden
volc sal ontfruchten dynen
naem. vn alle de koningen
van eertrijck diin hoge claer
eer Want die heer heft
ghetimmert syon. vn sal w-
den gesien in siin hoghe

daer ere. Hi heft angesien in
dat gebet der oetmoediger. vn̄
hi en heft nicht versmaet
hoer bidden. Men scriue des-
se dingen in de ander geboer-
te. vn̄ dat volck dat noch ghe-
scapen sal werden sal den heer
lauen. Want de here van
synen hilligen hogen geseen
heft. de heer vanden hemel
heft angeseen in de eerde. Op
dat he hoerde dat suchten der

geenre de mit voetbanden ge
bonden sijn. vn̄ ontbonden de
kynder der geenre die gedoot
sijn O p dat si voertkundi
gen des heren naem in syon
vn̄ sijn lof in iherusalem In
dien dat dat volck te samen
coemt in een. vn̄ de koninge
op datse den h'e denen H e
antwoerde in den wege sijn
re cracht. minre dagen cleyn
heit kundige mi E n roepe

mi nicht weder in de helfte
mijnre dagen. dijn iaren
sijn in die geboerte der ghe
boerten. Du here hebste ge
stadicht dat eertrijck inden
beghinne. vn̄ die hemelen
sijn werken dijnre handen
Si sullen vergaen mer
du blijfste. vn̄ alle sullen
si veralden als een cleet. Vn̄
als een ommerleet salstu se
verwandelen vn̄ si sullen

werden verwandelt. mer du
biste een selue vn̄ dijn iare
en sullen niet ontbreken
Die sonen dijnre knecht
ten sullen daer wonen. vn̄
dat van hem comt sal te
recht geleit werden in ewi
cheit Glorie si Alst.
Ere vanden ps.
Uten diepen heb ic ge
roepen totti. hē
verhoer mijn stemme On̄

oren moeten toehoren in die
stemmne mijns beddes O f
du die boesheiden verhalstu he.
o here wie sal dat liden moge
Want bi di herr is genra
dicheit. vn om dijn ewe ver
beide ick di heer In sijn wor
den heeft mijn ziel verdra
gen. mijn ziel hoepten inde
heer Van der metten tijt
wachte totter nacht hape
israhel inden heer Wat

W bi den here is ontfermherticheit vñ bi hem is ouervolle verlossinge. Ende hi sal israhel verlossen van al sijnre boesheit. Glorie. Alst ps

Here verhoer mijn gebet. vernim mit dijn oren mijn bede bi dien daer ick di bi bidde in dijnre waerheit. verhore mi in dijnre gerechticheit. Ende in dat gerechte en

gae nicht mit dinen dienre.
Want voer diin ansicht en
sal nicht gerechtuerdicht
werden al dat leuet. Wat
de viant veruolcht mijn ze-
le. vn̄ heft mijn leuen gene-
dert in de eerde. Hi heft mi
geset in duusternisse als eē
dode der werlt. vn̄ mijn geest
is op mi mit anxte begaen
mijn herte is in mi gestoert
Ick gedachte der alder da-

gen ick pensede in alle dy-
ne werken. vn̄ ick sal pē-
sen inden daden dinre hā-
den Ick heb wtgereict mijn
handen totti. mijn ziel is
totti als eerde sonder wat'
Heer verhore mi snellike
want mijn geest ontbreect
En keer nicht van my
dijn ansicht. so werde ick
gelijck den ghenen die ne-
der gaen in een neder wat'

Make dat diin ontfermher-
ticheit vroe van mi gehoert sy.
want ick in di gehoept heb
Maect mi den wech bekãt
daer ick in wanderen sal. wãt
ick miin ziel totti heb geheuē
Here verlos mi van minē
vianden want ick totti ghe-
vloghen bin. leer miin doen
dinen wille want du miin
god biste Diin goede geest
sal mi leiden in dat gerech

te lant om dinen naem he
salste mi leuendich make
in dinre gerechticheit Vn
du salste mijn zele wtleiden
van bedruckenisse. vn in dy-
re ontfermherticheit salstu
verstoren mijn viande Vn
alle de mijn zele lyden aen
doen die salstu verlesen. we
te ick diin dentre byn Glo
rie si den vader Alst was
inden. &c. Die letanien

HEre ontferme di onser. ij. Criste ontferme di onser. ij. Criste hoer ons. ij.
God vader vanden hemelen. ontferme di onser
God soen verlosser alle der werlt. ontferme di ons
God hillige geest. ontferme di onser
Ghesontmaker der werlt. help ons
God hillige drevoldicht

onfarme di onser
Hillige moeder gods. bidt
voer ons
Hillige iunckfrouwe alre
iunckfrouwen b
Hillige koninginne der
hemelen b
Sunte maria b
Sunte michael b
Sunte gabriel b
Sunte raphael b
Alle hillige engelen vñ

archangelen b
Alle hemelsche crachten b
Sũte iohannes baptista b
Alle hillige patriarchē vñ pro-
pheten b
Sũte peter b
Sunte pouwel b
Sunte andries b
Sunte iacob b
Sunte philips b
Sunte bartholomeus b
Sunte matheus b

Sunte symon b'
Sunte iudas b'
Sunte mathijs b'
Sunte barnabas b'
Sunte lucas b'
Sunte marcus b'
Alle hillige apostolen vn̄
ewangelisten b'
Alle hillige discipulē ons
heren b'
Alle hillige onschuldige
kīderē die gedoot worden vā

Vherodes bi
Sunte steuen bi
Sunte linus bi
Sunte cletus bi
Sunte clemens bi
Sunte sixtus bi
Sunte cornelis bi
Sunte cypriaen bi
Sũnte louwens bi
Sunte vincentius bi
Sunte iohan bi
Sunte pauwel bi

Sĩte cosmas b̃
Sĩte damiaen b̃
Sĩte dyonisius mit dine̅
gesellen b̃
Sĩte bonifaes m. di. g. b̃
Sĩte victor m. di. ge. b̃
Sĩte gereon. m. di. g. b̃
Sĩte crisogonus b̃
Sĩte alexander b̃
Sĩte marcellim b̃
Sĩte peter b̃
Sĩte fabiaen b̃

Sĩte Sebastiaen b̄
Sĩte ignatius b̄
Sĩte marcellus b̄
Sĩte ponciaen b̄
Sĩte lambert b̄
Alle hillige martelaren b̄
Sĩte martyn b̄
Sĩte siluester b̄
Sĩte leo b̄
Sĩte gregorius b̄
Sĩte ambrosius b̄
Sĩte augustinus b̄

Sancte iheronimus ō
Sãte nycholaus ō
Sãte remigius ō
Sãte hylarius ō
Sãte bauo ō
Sãte germanus ō
Sãte vedastus ō
Sãte amandus ō
Sãte willibrordꝰ ō
Sãte benedictus ō
Sãte egidius ō
Sãte franciscus ō

Sũte dominicus bi
Sũte bernaerdus bi
Sũte anthonius bi
Sũte lebuinus bi
Sũte odulphus bi
Sũte radbodus bi
Alle hillige confessoren bi
Alle hillige moniken vñ heremiten bi
Sũte maria magdalena bi
Sũte martha bi
Sũte felicitas bi

Sinte perpetua b
Sinte petrinelle b
Sinte aechte b
Sinte lucia b
Sinte agniet b
Sinte cecilia b
Sinte anastasia b
Sinte scolastica b
Sinte walburch b
Sinte geertruut b
Sinte margriet b
Sinte katherina b

Sīte barbara bi
Sīte vrsula mit dinē ge
selinnen bi
Sīte āna bi
Sīte b'gitta bi
Sīte elyzabeth bi
Alle hillige maechdē vñ
alle die hem onthalden heb
ben in reinicheit vā leuē. vñ
alle hillige weduwen bi
Alle hillige bi
Wes genadich. spaer ōs hē

Wes genadich. verlos ons he
Vanden bosen viant. vl
Van allen lagē des viāts. vl
Vanden gaedoot vn̄ onuer
sienen doot vl
Vanden ewighen doot. vl
Vander pinen der hellē. vl
Vanden ewigen vuer. vl
Vādēn geest der onsuuer
heit vl
Vā allē onreynē gedachtē. vl
Van alre onreynicheit der

zelen vñ des liues. vl'
Van toern vñ van hate vñ
van allen quaden wille. vl'
Van allen sunden vl'
Van allen quade vl'
Bi dien dattu vleische aen
naem ste vñ gebore~ wordes. vl'
Bi dinre dope vñ dinre vaste. vl'
Bi dinre passie vñ din cruce. vl'
Bi dinre doot vnde dinre be
grauinge vl'
Bi dinre hilliger verrisenisse

vñ dñ gloriose hemeluaert. vl

Bi die toecomst des hillige geests des troesters. vl

In dē dage des ordels. vl

Wi sondaren. wi bidden di hoer ons.

Dattu ons vrede geues. wi bidden di. h. ons

Dattu ons geues gerechte biechte waren rouwe vñ v̄gif nisse vñ oflaet van alle onsē sonden. wi b̄ di h. ōs

Dattu di weerdigen wilstete bewaren den paeus vn̄ alle geestelike oerdene in hilliger religien. Wi b. Dattu di weerdigen wilste te bewaren onse biscop in dinen hilligē deenste. Wi b. Dattu di weerdigē wilste te bewaren onsen koninck vn̄ alle dat kersten volck dat du ouermits dinen duerē bloede v'lost hebste. Wi b. Dattu ons geues een tidich weder. Wi b'

Dattu di weerdigen wilste te
geuē vñ te bewaren de vrucht
der eerden. wi b̃ Dattu di w̃
digē wilste weder te geuen den
genen die ons goet doen dat e
wige goet. wi b̃ Dattu dy
weerdigen wilste te visenteren.
te bewaren. vñ te regeren dese
stede vñ alle die gene die dar
woenachtich in sijn. wi b̃ Dat
du di weerdigen wilste te geuē
den zelen der gelouiger die ghe

Storie sijn die ewige rust. wi b'
Dattu di weerdigen wilste
te storten in onse herten die gra
cie des hilligen geests. wi bid'.
Dattu onse herte op rechtes
tot hemelschen begheerte. wi b'
Dattu di weerdige wilste ös
te leide totte ewige leuen. wi b
Dattu di wdige wilste ons
te horen. wi b. Soen gods. wi
b. Lam gods die afnemes
die sonde der wilt. spaer ös he

Lam gods die afneemes die sō
den der wlt. ontfarme di ōs La
gods die afnemmes die sonden der
werlt. gif ons vrede Crist^9 hoer
ōs. Hē ontfarm di ons. xp̄e ont-
farm di ons. Hē ontfarm di ōs
Pr̄ nr̄ Aue Et ne nos. ꝛc. gebede
Ick sprac hē ontfarm di mij-
re. Maect mijn zele gesont
want ick di gesundicht heb.
Di moeten belien hē alle
dine warken. Vn̄ dīn hillighen

moetē di benedien Dīn prieste
rē moetē w̾den aengedaen mit
gerechticheit. vn̄ dijn hilligē moe
tē hē hoge vervrouwen Wi heb
bē hē gesundicht mit onsē vaderē.
Wi hebbē onrechtuerdelic ghe
wrocht. wi hebben boesheit ghe
daen Here en doe ons nicht na
onsen sundē. noch na onse boshe
den en lone ons nicht En gedēc
ke nicht onser alder boshedē. haes
telic moetē ons voercomen dine

barmherticheden want wi sijn
seer arm geworden Help ons god
onse salichgeuer. vñ om de glorie
dijns name vrie ons hẽ vñ wes
genadich onse sundẽ om dinẽ nae
Wes ons hẽ een toorne der sterck[e].
van den ansichte des viants H[er]e
god der duechden bekere ons. vnde
toen dijn ansicht wi sullẽ behaldẽ
bliuẽ. Here v̇hoer mijn gebeth.
mĩ roepen come to di collect
Wi biddẽ di hẽ v̇hore de be-

de der innigher menschē lidemit
dē sondē der gheenre die di helpen
vn biechten. op dattu goeder
tieren ons gheues vgiffenisse
vn vrede. Bi onsen hē ihm x.a
O hē god die eigentlic toebe
hoert altoes den ongheualligen
te sparen vn te ontfermnē. wilt
onse bede minlike ontfanghen
op dat diin ontfermenisse wil
ontbinden die nv mittē bandē
hoerre sunden swaerliken sim

gebondē Ouermits dinē soen
ihesum cristum onsē hē. a̅ᵒ coll
Ontferm di onser hē ontferm
di onser ontfermelikermeschē.
du ontfermhertige hillige dre
uoldicheit. vn̄ v̄gif ons alige
al onse v̄sumenisse vn̄ sundē
die wi gedaen hebben voer di
nē ansichte vn̄ voer dinē en
gelen. ouermits v̄dienste vn̄
bede vn̄ inroepen alle dinre
helligē die wi eren of daer wi

Voerhtint of ferste van holdē ind
kercken. vn̄ die wi hoer namē
nv genoemt hebbē Goedertieren
hillige drevoldicheit v̄los ons
nv vn̄ onse alderen mit al onsē
broederen vn̄ susteren vn̄ allen
geminden. vā allē quadē gelede
tegenwordich vn̄ toecomēde. a^o.
Verlos ons vandē dode tottē
leuen. van duusternisse tē lich
te. van der hellen ten hemele. vā
quade tot goede. vā onwetēheit

tot wetenheit. vā allē onse sū-
dē tot waerre berouwenisse. vā
alle onsen laster tot volcomen
duechden. van allen lagen des
viants totter hemelscher medi-
cinē vn̄ to dincte godliker bescer-
minge. ouermits inroepē dijns
drevoldigen name. vader sone
vn̄ hillige geist. want wie oet-
moedelick vn̄ getrūwelic dinē
naem inroept hi sal gesont wᵉ-
den. daer om bidde wi di vnde

eyschen di oetmoedelic vn̄ getru-
welic dattu deliges vn̄ v̄getes al
onse sunden ouermits bede vn̄ v̄-
denste alre hilligen. vn̄ dat ōs to
hulpe comen die engelen. archan-
gelē. princen. vn̄ mogentheden.
crachten. vn̄ heerlicheden. die thro-
nē. cherubin. vn̄ seraphin. die pa-
triarchen. propheten. vn̄ aposto-
len. de martelaren. confessorē. vn̄
ioncfrouwen. die hillige bisscop-
pē. vn̄ hillige priesterē. vn̄ hilli-

ge dyakenen. vn̄ alle die inder
hilliger kercken. of in enicheit.
of ergent anders gode minen. vn̄
alle die in cristo liden. vn̄ alle
hillige wisen vn̄ berouwende
menschen. vn̄ alle hilligen bid-
det voer ons dat wi moetē vcri-
gē dat ewige leven Bi onsē hē
ihesum cristum inden hemel.
die mitten vader vn̄ mittē hil
ligē geest leeft vn̄ regneert vā
ewicheit in ewicheden. amen

Eyn frag warumb man das heylig Sacrament .: entpfahet :.

Darumb das ich ein
mit erleben. und ge
meinschaft hab. mitt
Cristo. mit allen seine
außerwelten. und
frommen cristen. sa
mpt im zu leyden.
und zu sterben.

Eyn ander Frag.

Was glaubstu. ader
was bekennstu. das
im dysem Sacrament
sey. antwort

:. Antwort :.

Vnder dem brodt. vnd
weine yst aldo. der leib.
vnd blut. cristi. es yst
aber nit gemisch. das ich
weis. ich muss auch
glauben. das mir mein

herr.

ristus dir zu einem
gewissen sigel und testa
ment geben hatt

Antwort

Also sprach der herr zu
seinen Jungeren do er
jm das brot gab · Nemmet
und essent das ist
mein lijb der vor
euch gegeben wirth

Do nam der herr den
kelch gab im vnd sprach
Das ÿst der kelch des
alten vnd newen testa
ments meÿns blutts
welchs von vch vnd
vor vil vergossen
wirdt zu einer verge
bung aller sünd nehmt
vnd trinckt an
dem alle das tüth in
meiner gedechtnus

Die virde fraye

Warumb nimstu. das
zeichen. so dyr der
glob genug. ist

Antworth

Das zeÿchen nim ich
darumb. das ich dar
mit. minem glauben
sterck. mit das ich an
den glouen. zwistel
sunder dir weÿss

mir goth das zeychen
neben dem wort ains
milder gnad vnd ba-
rmherzikeit geben
hat wylich zu gebr
auchen mit berrait
tem :

Die funffte frag.

Wie wiltu das sacrament
gebrauchen etc.

Antwortt :-

Ich wils wissen mit
essen vnde trincken
vnde synen worten
glauben geüben als er
zu seinen Jüngern
sprach do er im das
Sacrament gab aber
die trostliche zusag-
ung müssen wyr
nyt eym gleubi-
gen hertzen empfan

nº 96.

W. 182

This document is a digital facsimile of a manuscript belonging to the Walters Art Museum, in Baltimore, Maryland, in the United States. It is one of a number of manuscripts that have been digitized as part of a project generously funded by the National Endowment for the Humanities, and by an anonymous donor to the Walters Art Museum. More details about the manuscripts at the Walters can be found by visiting The Walters Art Museum's website www.thewalters.org. For further information about this book, and online resources for Walters manuscripts, please contact us through the Walters Website by email, and ask for your message to be directed to the Department of Manuscripts.

The Walters Art Museum
600 N. Charles Street
Baltimore, Maryland
21201
http://www.thewalters.org/

Released under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported license
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/legalcode
Published 2013